

Aktionslæring

**Helle Plauborg, Jytte Vinther Andersen
& Martin Bayer**

AKTIONSLÆRING

Læring i og af praksis

HANS REITZELS FORLAG

Aktionslæring

1. udgave, 2. oplag

© forfatterne og Hans Reitzels Forlag, København 2007

Forlagsredaktion: Anne Grete Holtoug

Alle engelske citater i bogen er oversat af Dorte Steiness

Omslag: Ida Balslev-Olesen

Typografisk tilrettelægning og sats: Dorte Cappelen

Sat med Proforma

Trykt hos Narayana Press, Gylling

Printed in Denmark 2009

ISBN 13: 978-87-412-5040-3

ISBN 10: 87-412-5040-0

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af eller kopiering fra denne bog er kun tilladt i overensstemmelse med overenskomst mellem Undervisningsministeriet og Copy-Dan.

Enhver anden udnyttelse er uden forlagets skriftlige samtykke forbudt ifølge dansk lov om ophavsret.

Undtaget herfra er korte uddrag til brug ved anmeldelser.

Hans Reitzels Forlag

Sjæleboderne 2

1122 København K

Hold dig orienteret om nye titler fra Hans Reitzels Forlag.

Tilmeld dig forlagets nyhedsbrev på www.hansreitzel.dk

Indhold

Forord | 9

DEL 1: PRÆSENTATION AF EN METODE | 11

Kapitel 1

Aktionslæring | 13

Præsentation af metoden | 13

Fem faser | 15

Hvilken viden oparbejdes i aktionslæringsforløb? | 17

Resumé | 19

Kapitel 2

Læreres læring – en oversigt | 21

Hvori består læreres kompetencer? | 21

Hvordan udvikles læreres kompetencer? | 24

Læreres læring i aktionslæring | 29

Resumé | 31

DEL 2: GENNEMFØRELSE AF AKTIONSLÆRINGSFORLØB | 33

Kapitel 3

At finde fokus – formulering af problemstillinger | 35

Problemstillinger | 35

Præcisering af centrale begreber og af problemstillingen | 38

Resumé | 41

Kapitel 4

At igangsætte aktioner – eksperimenter i undervisningen | 43

Definition af aktioner | 43

En reelt undersøgende proces – med aktioner og hypoteser | 44

Eksempler på aktioner | 45

Valg af aktioner | 46

Resumé | 49

Kapitel 5

At observere aktionen i praksis – dataindsamling | 51

At få øje på, hvad der sker | 51

Observationsnotat og analyse af »Livet ved polerne« | 53

Analyse af observationsnotatet | 66

Kvantitative og kvalitative data | 74

Erfaringer i forhold til observation af aktioner | 76

Resumé | 78

Kapitel 6

At tale om undervisning med kolleger – den didaktiske samtale | 79

1. del af samtalen: Underviserens intentioner og oplevelse | 80

2. del af samtalen: Generelle aspekter ved problemstilling
og aktioner | 82

3. del af samtalen: Opsamling og praktiske aftaler | 84

Udfordringer i den didaktiske samtale | 84

Resumé | 87

Kapitel 7

Bearbejdning – at lære af sine erfaringer | 89

Hvad kan en bearbejdning indeholde? | 93

Resumé | 97

Kapitel 8

Læreres læring – i og af praksis | 101

Hvordan kan man undersøge og udtale sig om læreres læring? | 101

Hvad giver lærere udtryk for at lære af aktionslæring? | 102

Resumé | 112

Kapitel 9

Didaktiske pointer fra aktionslæringsforløb | 113

Eksplicite intentioner | 114

Det indikative X | 117

Den dobbelte intention | 119

Med udgangspunkt i elevernes forudsætninger og læring | 121

Litteratur | 125

Appendiks | 129

Om forfatterne | 135

Stikordsregister | 137

Forord

I denne bog præsenterer vi aktionslæring. Aktionslæring er en metode, der efterhånden har vundet et vist indpas i forskellige pædagogiske grund- og efteruddannelser, men metoden har os bekendt endnu ikke været grundigt præsenteret i en dansk sammenhæng. Det skulle denne bog gerne råde bod på. Det er vores intention med bogen, at den kan anvendes som en brugsbog af praktikere og andre, der er interesserede i at skabe læring i og videnbasering af pædagogisk praksis. Derfor indeholder bogen blandt andet en udførlig beskrivelse af, hvordan aktionslæringsforløb kan afvikles, ligesom læreres erfaringer med iværksættelse af aktionslæringsforløb ligeledes præsenteres. Vi håber, at læseren på den måde får et nuanceret indblik i, hvad aktionslæring kan og ikke kan.

I 2003-2004 gennemførtes et udviklingsprojekt af Danmarks Pædagogiske Universitet, N. Zahles Seminarium og KLEO, der er et videncenter under CVU København og Nordsjælland. Projektet havde til formål at undersøge og udvikle læreres læring på jobbet gennem aktionsforskning. Vi har beskrevet resultaterne af dette projekt i bogen *Læreres læring – aktionsforskning i folkeskolen* (Bayer et al. 2004). Dette projekt var begyndelsen til udviklingen af den tilgang til aktionslæring, vi præsenterer her. Metoden er siden blevet videreudviklet af medarbejdere i KLEO. Det er vores erfaring, at aktionslæring er en metode, man i sagens natur aldrig bliver færdig med at videreudvikle. En række af de lærere, der har været deltagere i disse aktionslæringsforløb, vil derfor formodentlig op-

dage, at vi sidenhen har føjet elementer til metoden og ændret tidligere måder at gribe facetter ved metoden an på.

Bogen henvender sig til lærere, undervisere på læreruddannelsen og på professionshøjskolerne, lærerstuderende, pædagogiske konsulenter og andre, der er interesserede i udvikling af pædagogisk praksis. Vores erfaringer med at bedrive aktionslæring er opøvet i folkeskoleregi, men også andre faggrupper kan have glæde af og finde inspiration i at læse bogen.

Det havde ikke været muligt at lave denne bog uden de lærere, der gennem tiden har bidraget til at opøve vores erfaringer med at afvikle aktionslæringsforløb og dermed også til at videreudvikle metoden. Derfor vil vi gerne takke lærerne på Fuglsanggårdsskolen, Skolen på Duevej samt de lærere i Roskilde Kommune, der har deltaget i aktionslæringsforløb. Vi vil også gerne rette en tak til de lærere, der har leveret empirisk materiale til bogen både ved at have deltaget i interview og ved at have ladet os observere i deres klasserum.

København, august 2007

Helle Plauborg, Jytte Vinther Andersen
og Martin Bayer